

Please note! This is a self-archived version of the original article.

Huom! Tämä on rinnakkaistallenne.

To cite this Article / Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Tittonen, T., Lehtimäki, T. & Savolainen, J. (2020) Ammattikorkeakoulu maakuntien elinvoimaisuutta kehittämässä. TAMKjournal, 19.11.2020.

URL: <https://tamkjournal.tamk.fi/ammattikorkeakoulu-maakuntien-elinvoimaisuutta-kehittamassa/>

Ammattikorkeakoulu maakuntien elinvoimaisuutta kehittämässä

in [Kehittäminen ja soveltava tutkimus](#) · [Muu teema](#) — 19 marras, 2020

Tampereen ammattikorkeakoulu haluaa olla mukana tukemassa ja kehittämässä Pirkanmaan elinvoimaisuutta yhdessä alueen kuntien, yritysten ja muiden toimijoiden kanssa. Koulutuksen tarjoajien ja yritysten yhteistyöhön tarvitaan uusia tapoja, joilla voidaan entistä joustavammin ja nopeammin reagoida alueen osaamistarpeisiin. Tarvitsemme yhä monipuolisempia osaamisen kehittämisen tapoja riippumatta koulutuksen pituudesta tai paikasta.

Kirjoittajat: Tarja Tittonen, Taru Lehtimäki ja Jussi Savolainen

Työelämän murros muutoksineen on jo täällä. Jotta työvoiman saatavuus ja osaamisen vastaavuus työelämän tarpeisiin voidaan turvata, tarvitsemme uusia tapoja ajatella oppimista ja opettamista. Tulevaisuudessa jatkuvan oppimisen (Opetus- ja kulttuuriministeriö n.d.) tarve muuttaa yhteiskuntaa ja vaikuttaa meihin kaikkiin. Opetus- ja kulttuuriministeriön arvion mukaan Suomessa lähes puoli miljoonaa henkilöä tarvitsee lähivuosien aikana laajaa täydennys- tai uudelleenkoulutusta (Opetus- ja kulttuuriministeriö n.d.). Erilaisten tutkintojen ja erikoistumiskoulutusten oheen rakentuu uusia tapoja, joiden avulla osaamistaan voi kehittää tuetusti ja ohjatusti koko elämän ajan. Myös koulutuksen tarjoajien ja yritysten väliseen yhteistyöhön on löydettävä tapoja, joilla voidaan entistä joustavammin sekä nopeammin vastata ja reagoida kunkin alueen osaamistarpeisiin. Tänäpäin opittu on jo huomenna historiaa. Onkin tärkeää, että tarjoamamme koulutus ja osaaminen on sellaista, jonka avulla pärjätään myös tulevaisuudessa. Jatkuvan oppimisen taidot korostuvat. (TAMK vuosikatsaus 2019.)

Väestörakenteessa tapahtuva kehitys asettaa osaltaan muutoksia tulevaisuuden työvoimatarpeelle etenkin julkisella sektorilla, mutta myös yksityis- ja kolmannella sektorilla. Väestön ikääntyminen tuottaa työvoimatarpeen muutoksia esimerkiksi sote-sektorilla sekä palvelualoilla. Vastaavasti automatiikan, tekoälyn ja robotiikan kehitys haastaa insinööritieteitä. Kehitys ei kuitenkaan vaikuta vain tiettyihin sektoreihin, vaan vaikutukset ulottuvat sektorilta toiselle. Työn murroksen ja digitalisaation muutokset koskettavat ensi vaiheessa etenkin matalamman koulutustason töitä. Tulevaisuudessa entistä useampi työtehtävä vaatii korkeakoulutusta tai ainakin siihen perinteisesti liitettyä osaamista. (Andersson ym. 2016; Kilpi 2016; Parviainen, Federley, Grenman & Seisto 2017.)

Malli, jossa koulunsa ”kerran käynyt” pärjäisi koko työuransa tutkinnollaan, on taakse jäänyttä aikaa. Osaamista on voitava ja oltava valmis päivittämään ja soveltamaan läpi koko elämän.

Kouluttautumisen tavat murroksessa

Tie osaamisvajeen täyttämiseksi ja työntekijöiden löytämiseksi perinteisen tutkintokoulutuksen kautta on hidas ja epävarma. Kotikunnistaan opiskelemaan lähtevät nuoret eivät välttämättä palaa opintojensa jälkeen takaisin kotipaikkakunnalleen töihin.

Toisaalta paikkakunnalla jo asuvilla ja työelämässä olevilla ei läheskään aina ole mahdollisuutta sitoutua tutkinnon suorittamiseen toisella paikkakunnalla. Työntekijäpulasta kärsivillä aloilla työnantajalla ei ole tarpeesta ja halusta huolimatta mahdollisuutta irrottaa riveistään työntekijöitä koulun penkille useammaksi vuodeksi. Tarvitaan siis uudenlaista ajattelua ja yhteistyötä, jolla koulutetun työvoiman saatavuus ja joustavan osaamisen kehittäminen mahdollistetaan maakunnissa.

Ammattikorkeakoulujen lakisäätteisessä (932/2014) tehtävässä korostuvat työelämän tarpeisiin vastaaminen, alueellinen kehittäminen ja yhteistyö elinkeino- ja muun työelämän kanssa. Laki kehystää toimintaa mutta jättää tilaa toteutusmahdollisuuksille. (OKM n.d.) Koulutusten järjestäjien täytyy uudistua. Tarvitsemme monipuolisempia ja saavutettavampia tapoja oppia ja suorittaa tutkintoja ja koulutuksia. Osaamisen kehittämistä voidaan toteuttaa muutamana tunnin täydennyskoulutuksesta tutkintoon johtavaan koulutukseen paikasta riippumatta. Tutkintoon johtavassa koulutuksessa voi olla erilaisia alue- ja työelämätarpeesta nousevia toteutusmuotoja, joissa huomioidaan opiskelijan aiempi osaaminen. Vaihtoehtoja opintojen suorittamiselle tulisi olla tarjolla aina, kun se on opetuksen sisältö ja tavoitteet huomioiden järkevää ja mahdollista. Korkeakouluna olemme avainasemassa etsittäessä ratkaisuja osaamisen ja työn vaatimusten kohtaamiseen.

Maakuntakorkeakoulutoiminta

Maakuntakorkeakoulutoiminta perustuu Tampereen ammattikorkeakoulun kuntien ja kaupunkien kanssa tekemiin kumppanuussopimuksiin, joissa sovitaan myös toiminnan rahoituksesta. Toiminnassa on tällä hetkellä mukana 8 kuntaa tai kaupunkia: Hämeenkyrö, Ikaalinen, Kihniö, Mänttä-Vilppula, Parkano, Virrat, Sastamala ja Ruovesi. Alueellisen yhteydenpidon helpottamiseksi kullekin toiminta-alueelle on nimetty ensisijainen yhteyshenkilö, korkeakouluasiamies. Toimintaa toteutetaan kuitenkin tiimimäisellä toimintamallilla, hyödyntäen monialaista osaamista. Näin saadaan alueiden käyttöön laajemmin ammattikorkeakoulumme kaikkien osaamisyksiköiden tarjoamat mahdollisuudet. Toiminta-alueet ovat Virrat-Ruovesi, Ikaalinen-Parkano-Hämeenkyrö-Kihniö, Mänttä-Vilppula sekä Sastamala.

Maakuntakorkeakoulutoiminnan taustalla on halu yhdistää korkeakoulun osaaminen alueen tarpeisiin, konkreettiseksi yhteistyöksi ja koulutus-, tutkimus- ja kehittämistoiminnaksi. Toiminnan tavoitteena on näkyvä, tiivis ja monipuolinen yhteistyö sekä erityisesti monimuotokoulutusten ja erilaisten osaamis- ja pätevyysratkaisujen räätälöinti sekä tarjoaminen alueille. Tampereen ammattikorkeakoulun alueelliseen osaajapulaan räätälöimä tutkintoon johtava koulutus ja yrityksille tarjottava tuplaosaajakoulutus ovat esimerkkejä uudenlaisesta tavasta kouluttaa ja kehittää osaamista.

Räätälöity sairaanhoitajakoulutus Virtain tapaan

Syksyllä 2019 toteutettiin Pirkanmaan ja muutamien maakunnan alueen reunakuntien sivistys- ja peruspalvelujohtajille suunnattu alustava kyselyn varhaiskasvatuksen sosionomin ja sairaanhoitajien koulutustarpeesta. Kyselyyn saatiin toistakymmentä vastausta. Niiden perusteella osaamis- ja koulutustarve alueille on merkittävä, ja osaavista tekijöistä on pulaa.

Terveyspalvelujen osalta tähän alueiden haasteeseen haettiin ratkaisua tarjoamalla räätälöityä koulutusvaihtoehtomallia sairaanhoitajatutkinnon suorittamiselle. Virrat avasi neuvotteluiden jälkeen pelin. Keiturin Sote ja Virtain kaupunki järjestävät yhteistyössä Tampereen

ammattikorkeakoulun kanssa tutkintoon johtavan muuntokoulutuksen lähihoitajasta sairaanhoitajaksi (Sairaanhoitaja AMK). Koulutus on tarkoitettu erityisesti Keiturin Sotessa työsuhteessa oleville lähihoitajille. Koulutuksella vastataan yhteistoiminta-alueen kasvavaan sairaanhoitajatarpeeseen.

Keiturin Soten ostamassa räätälöidyssä koulutuksessa aloittaa 25 työssä olevaa lähihoitajaa tai vastaavan osaamisen omaavaa opiskelijaa. Koulutuksessa painotetaan verkko-opintoja ja opiskelijat hyödyntävät oppimisympäristöinä omia työympäristöjään. Keiturin Sote on markkinoinut koulutusmahdollisuutta osana omaa lähihoitajien rekrytointiaan ja osallistunut omien opiskelijoidensa valintaan. Koulutus alkoi lokakuussa 2020 ja lähipäivät toteutetaan puoliksi Virroilla ja puoliksi Tampereella.

Tuplaosaajakoulutuksella lisäosaamista yritykseen

Ketterä tuplaosaajakoulutus toimii esimerkiksi tilanteissa, joissa yrityksessä työskentelevä ”hyvä” työntekijä on kyllästynyt nykyiseen työtehtäväänsä ja harkitsee toisen yrityksen palvelukseen siirtymistä tai alan vaihtoa. Työnantajan tilanne voi olla myös sellainen, että yrityksen nykyisten työntekijöiden osaaminen kaipaava monipuolistamista, mutta tarvittavalle erikoisosaajalle ei ole mahdollista tarjota kokopäistä työtä, tai alueelta on ylipäätään vaikea löytää osaavaa työntekijää tiettyyn tarpeeseen.

Työntekijöillä voi olla monia varsinaisen työtehtävien ulkopuolisia osaamisia ja kiinnostuksen kohteita, joita he eivät hyödynnä osana työtään. Voi olla, että pienen koulutuksellisen tuen avulla myös tämä työn ulkopuolinen osaaminen voitaisiin saada yrityksessä hyötykäyttöön. Yrityksellä voi olla puolestaan tarvetta esimerkiksi osa-aikaiseen nettisivujen sisällön päivittämiseen liittyen. Työntekijä saa kehittää osaamistaan työnantajan tukemana tähän varsinaisen työtehtävänsä ulkopuoliseen toimintaan liittyen. Tämän kaltaisilla räätälöidyillä ratkaisulla pystytään vastaamaan joustavasti olemassa oleviin haasteisiin. Lopputuloksena työntekijän työnkuva monipuolistuu ja yrityksen on mahdollista saada kaivattua erityisosaamista.

Räätälöityjen ja joustavien koulutusten tarjonta sekä osaamisen kehittämisen uudet tavat ovat tärkeitä ja merkityksellisiä maakuntien elinvoimaisuuden ylläpitämiseksi. Tampereen ammattikorkeakoulu haluaa maakuntakorkeakoulutoiminnassaan olla vahvasti mukana alueiden osaamisen kehittämisessä.

TAMK:n korkeakouluasiamiesten yhteystiedot:

<https://www.tuni.fi/fi/etsi?keyword=korkeakouluasiamies>

Lähteet

Andersson, C., Haavisto, I., Kangasniemi, M., Kauhanen, A., Tikka, T., Tähtinen, L. & Törmänen, A. (2016) Robotit töihin. Koneet tulivat – mitä tapahtuu työpaikoilla? EVA raportti. Helsinki: Taloustieto Oy.

Ammattikorkeakoululaki 14.11.2014/932. Luettu 26.10.2020.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140932>

Kilpi, E. (toim.) (2016) Perspectives on new work. Exploring emerging conceptualizations. Sitra Studies 114.

Parviainen, P., Federley, M., Grenman, K & Seisto, A. (2017) Osaaminen ja työllisyys digimurroksessa. Valtioneuvoston selvitys ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 24/2017. Valtioneuvoston kanslia.

Opetus- ja kulttuuriministeriö (N.d.) Hankkeet ja säädösvalmistelu. Jatkuva oppiminen. Luettu 26.10.2020. <https://minedu.fi/jatkuva-oppiminen>

Opetus- ja kulttuuriministeriö (N.d.) Korkeakoulut ja tiedelaitokset. Korkeakoulu- ja tiedepolitiikka ja sen kehittäminen. Luettu 26.10.2020. <https://minedu.fi/korkeakoulu-ja-tiedelinjaukset>

TAMK vuosikatsaus 2019. Strategia. Luettu 26.10.2020. <https://sites.tuni.fi/tamkvuosikatsaus2019/strategia/>

Kirjoittajat

Tarja Tittonen, TtM, lehtori, korkeakouluasiamies
Hyvinvointi ja terveysteknologia, TAMK
tarja.tittonen@tuni.fi

Taru Lehtimäki, TtM, lehtori, asiantuntija
Terveys, TAMK
taru.lehtimaki@tuni.fi

Jussi Savolainen, sairaanhoitaja (ylempi AMK), lehtori, korkeakouluasiamies
Terveys, TAMK
jussi.savolainen@tuni.fi

Kuvituskuva: Jonne Renvall/Tampereen yliopisto